

бам у процесах діяльності державних службовців, дослідницькою потребою визначення сутнісних ознак таких послуг для подальшої їх класифікації, стандартизації та формування реєстрів послуг. Наведено класифікацію державних послуг згідно з Ніцькою класифікацією та Єдиним закупівельним словником ДК 021:2015. Адміністративні та соціальні послуги являють собою важливі інструменти здійснення державного управління. Адміністративні та соціальні послуги як вид державних послуг являють собою публічні послуги, які надаються органами державної влади фізичним чи юридичним особам із метою задоволення забезпечення формування правовідносин для реалізації суб'єктивних прав цих осіб. На основі проведення класифікації адміністративних послуг згідно з інформацією Єдиного державного порталу адміністративних послуг України наведено приклади таких послуг за сферами господарської діяльності. Проведено аналіз усіх послуг згідно з Ніцькою класифікацією та виявлено, що з усього переліку послуг, що наведено у МКТП 11-2017, в Україні можливо провести поділ адміністративних і соціальних послуг, які можуть бути надані державними органами влади фізичним чи юридичним особам, за 4 класами послуг.

Ключові слова: послуга, державні послуги, адміністративні послуги, соціальні послуги, класифікація адміністративних і соціальних послуг.

O. V. Poberezhnyj. Administrative and social services as the composition of public services in Ukraine

The article deals with the concept of social services. The author's classification of such services in the sphere of activity has been carried out according to the Unified State Portal of Administrative Services of Ukraine. The classification of public services according to the Nice Classification and the Unified Purchasing Dictionary DK 021: 2015 is given. Administrative and social services are important tools for public administration. Administrative and social services, as a form of public service, are public services provided by public authorities to individuals or legal entities in order to satisfy the provision of the formation of legal relations for the realization of the subjective rights of these persons. Based on classification of administrative services according to the information of the Uniform State Administration of Ukraine portal, examples of such services are provided in the areas of economic activity. An analysis of all services according to the Nice Classification has been performed and it has been found that in Ukraine from the entire list of services provided in the ICTP 11-2017, it is possible to divide administrative and social services that can be provided by state authorities to individuals or legal entities in 4 classes of services.

It is determined that in the current conditions of social development there is a need to improve the system of public administration and change the approaches to the activity of civil servants and officials of local self-government bodies, in particular its reorientation to the provision of services. This requires an immediate modernization of the system of services provided by public authorities at different levels of government and across industries. One of the components of such a system of services is administrative and social services, which, in the context of administrative reform, should be considered as important instruments of public administration. The relevance of the study of administrative and social services, as well as their classification, due to the need for practical and effective provision of such services to individuals and legal entities in the processes of civil servants, the research need to determine the essential features of such services for their further classification, standardization and establishment of service registers.

It is proved that social services, as a type of public services, are public services provided by public authorities to natural or legal persons in order to satisfy the provision of legal relations for the realization of the subjective rights of these persons. Existing classifications make it possible to divide services on different grounds. Social services, as a subspecies of administrative services, are aimed mainly at meeting the needs of citizens. The classification of administrative and social services makes it possible to distinguish the various spheres of economic activity that became the main feature of their division. The emergence of new types of administrative and social services will in the future lead to new research in this area in order to organize and classify them properly.

Key words: service, state services, administrative services, social services, classification of administrative and social services.

Постановка проблеми. В сучасних умовах суспільного розвитку є потреба в удосконаленні системи публічного управління і зміні підходів до діяльності державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування, зокрема в переорієнтуванні її насамперед

на надання послуг. Це потребує невідкладної модернізації системи послуг, що надаються органами публічної влади на різних рівнях управління та в межах різних галузей. Одним із складників такої системи послуг є адміністративні та соціальні послуги, які в умовах проведення адміністративної реформи потрібно розглядати як важливі інструменти здійснення державного управління. Актуальність вивчення адміністративних і соціальних послуг, а також їх класифікації, зумовлена необхідністю практичного та ефективного надання таких послуг фізичним та юридичним особам у процесах діяльності державних службовців, дослідницькою потребою визначення сутнісних ознак таких послуг для подальшої їх класифікації, стандартизації та формування реєстрів послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Започатковано розв'язання цієї проблеми такими авторами, як Г. Атаманчук, П. Надолішній, В. Бакуменко, М. Іжа. Проблеми дефініції «адміністративних і соціальних послуг» й визначенню їхньої правової природи тривалий час приділяється значна увага вчених. Наприклад, проблематику адміністративних послуг досліджено у працях О. Руденко, О. Малікіна, В. Фуртатова, Р. Калюжного, І. Бородіна, К. Фуглевич, І. Коліушко, В. Тимошук, К. Афанасьєва. Підходи до визначення основних понять у сфері державних, зокрема адміністративних і соціальних, послуг сьогодні не вирізняються однозначністю та постійністю. Думки науковців щодо трактування понять «адміністративна послуга» та «соціальна послуга» з плином часу змінювалися. Початок використання цих понять збігається із запровадженням адміністративної реформи, яка є одним із пріоритетних напрямів державотворення в Україні і до сьогодні.

Мета статті полягає у класифікації адміністративних і соціальних послуг на основі систематизації інформації про їхню сутність і використання сучасних класифікацій державних органів влади України.

Виклад основного матеріалу. Слово «послуга» трактується як дія, вчинок, що дає користь, допомогу іншому, або діяльність підприємств, організацій та окремих осіб, виконувана для задоволення чийх-небудь потреб.

Адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [7].

Можемо виокремити головні риси, які властиві адміністративній послугі: 1) надається відповідно до заяви, яку надала фізична або юридична особа; 2) зачіпає права та/або обов'язки цієї особи, тобто адміністративну послугу надають, щоб забезпечити умови, в яких отримують, змінюють чи припиняють діяти права та/або обов'язки; 3) надають адміністративні органи (перш за все виконавчі владні органи, місцеве самоврядування, інші державні органи), неодмінно реалізуючи владні повноваження, бо в адміністративного органу є «монополія» у наданні конкретних адміністративних послуг; 4) право особи отримати конкретну адміністративну послугу та коло відповідних повноважень адміністративних органів повинні бути прямо передбаченими законодавством [11].

Під поняттям «соціальна сфера» розуміють систему життєдіяльності суспільства, яка включає такі складники (підсистеми): систему відтворення, функціонування та задоволення соціальних інтересів людей, соціальних груп, їхніх соціальних цінностей (передусім соціальної справедливості), забезпечення їхньої соціальної безпеки (зокрема, через соціальний захист, пенсійне забезпечення, соціальну допомогу тощо); установи, заклади і підприємства соціальної інфраструктури, діяльність яких спрямована на надання соціальних послуг; соціальну структуру суспільства і соціальні відносини [2].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про соціальні послуги» [8] визначено поняття «соціальні послуги», які є комплексом заходів із надання допомоги особам, окремим соціальним групам,

які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем.

Соціальні послуги взаємопов'язані певною мірою з послугами державними та управлінськими (адміністративними), що надаються державою. Державні послуги – це послуги, що надаються органами державного управління суспільству та окремим його членам для задоволення їхніх потреб, гарантованих громадянам демократичної, соціальної та правової країни її конституцією. До суб'єктного складника, який надає державні послуги, належать органи державної (передусім виконавчої) влади, державні організації, підприємства, виконавчі органи місцевого самоврядування, а також різноманітні установи, підприємства, організації, яким держава делегує свої повноваження щодо надання послуг згідно з відповідними нормативно-правовими актами і стандартами [4, с. 446].

Інакше кажучи, адміністративні послуги, як і соціальні, є результатом реалізації суб'єктом владних повноважень, який уповноважений відповідно до законодавчого акта забезпечувати юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів. Адміністративні послуги можуть надаватися згідно із стандартами також іншими державними установами або організаціями шляхом делегування і відповідного нормативно-правового закріплення ним повноважень від органу державної влади, а процес їх надання регулюється прийняттям відповідного адміністративного рішення [12].

Отже, категорії «соціальні послуги», «державні послуги», «адміністративні послуги» мають спільні риси [3], а саме: усі види послуг надаються з метою задоволення потреб окремих категорій суспільства, забезпечення реалізації взятих на себе державою соціальних зобов'язань і гарантій, які визначені конституцією, законодавчими та нормативно-правовими актами; перелік і порядок надання вказаних послуг регламентуються відповідними нормативно-правовими актами; послуги надаються органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, які отримали від держави відповідні повноваження та взяли на себе відповідальність за ефективність, якість і вчасність їх надання; повноваження щодо надання вказаних послуг відповідно до встановлених державних стандартів можуть бути певною мірою делеговані від органів державної влади, державних, до недержавних організацій (суб'єктів підприємницької діяльності, 53 громадських і благодійних організацій та інших) у порядку, визначеному нормативно-правовими актами.

Сьогодні вчені класифікують адміністративні та соціальні послуги за різними ознаками, виділяючи різні групи. І. Коліушко зазначає, що адміністративні послуги можна розділити на групи відповідно до їхнього предмета: 1. Щодо видачі дозвільних документів (приклад: дозвіл займатися окремим видом підприємництва; проводити мітинги, демонстрації; розмішувати рекламу; придбати, зберігати, носити і перевозити зброю), зокрема акредитації, атестації, сертифікації (приклад: акредитація, яку отримують навчальні заклади, медичні заклади; атестація, через яку проходять підприємства, робочі місця; товари, роботи і послуги підлягають сертифікації); 2. Реєстраційні процедури з реєстрами (приклад: реєструються акти громадянського стану, суб'єкти підприємництва), зокрема процес легалізації суб'єктів (приклад: легалізація громадських організацій); 3. Процеси легалізації актів (практика консульської легалізації документації), нострифікації (коли визнають дипломи, отримані закордоном) та верифікації (коли встановлюють, чи достовірними є сертифікати щодо українського походження продукції); 4. Група соціальних адміністративних послуг – коли визнають певний статус, права громадянина (наприклад, призначаючи пенсії, субсидії) [1]. Така класифікація знайшла підтримку і В. Тимошука [1]. Ми вважаємо, що цю класифікацію вже не можна назвати актуальною та доречною для сучасності, адже вона не спрощує ведення підприємницької діяльності та не полегшує одержання консультації й документації для фізичних і юридичних осіб у нашій країні.

Відповідно до різних критеріїв, можна виокремити кілька класифікаційних систем, предметом яких є адміністративні послуги. Зміст і специфічний характер того, як функціонують системи адміністративного обслуговування, сприяють тому, що є численні класифікації. Напевно, до найважливіших класифікаційних ознак належать такі [9]: рівень, за яким встановлюються повноваження щодо надання адміністративного обслуговування та правової регуляції процесу надання послуг; рівень послуг; тип послуг; рівень управлінської структури; зміст адміністрування щодо ведення адміністративного обслуговування; предмет питань, за розв'язанням яких відбуваються звернення; види послуг; критерій платності; фінансові джерела, завдяки яким надаються послуги; категорії одержувачів.

Надавати адміністративні послуги в електронному форматі та забезпечити суб'єктам звернення доступність даних щодо адміністративних послуг, послуговуючись Інтернетом, можна за допомогою Єдиного державного порталу адміністративних послуг, який має статус офіційного інформаційного джерела щодо адміністративного обслуговування в нашій країні [7]. У зв'язку з цим зараз можна класифікувати адміністративні послуги згідно з розміщеною на цьому порталі інформацією, що уможливить наведення прикладів таких послуг за галузями господарювання відповідно до Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків (далі – МКТП 11-2017).

Єдиний закупівельний словник ДК 021:2015ДК 021:2015 у Розділі 75000000-6 [6] надає можливість класифікувати адміністративні, оборонні послуги та послуги у сфері соціального захисту. Зокрема, можемо виділити такі категорії послуг:

1. Адміністративні послуги, що поділяються на загальні державні послуги, адміністративні послуги державних установ, допоміжні послуги для урядових органів державного управління.

2. Надання громадських послуг, серед яких послуги у сфері закордонних справ і подібні послуги, оборонні послуги, послуги у сфері юстиції, послуги із забезпечення громадської безпеки, охорони правопорядку та громадського порядку, послуги пожежних і рятувальних служб.

3. Послуги у сфері обов'язкового соціального страхування: послуги з виплати соціальної допомоги, програми пенсійного забезпечення державних службовців, допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога сім'ям із дітьми.

Класифікація адміністративних і соціальних послуг згідно з Єдиним закупівельним словником ДК 021:2015, на нашу думку, відображає реальну ситуацію надання таких послуг в Україні.

На нашу думку, соціальні послуги є підвидом не лише державних, а й адміністративних, послуг, що можна підтвердити їхньою класифікацією згідно з переліком Єдиного державного порталу адміністративних послуг в Україні станом на 2017 рік (див. табл. 1).

Можна зробити висновок про те, що наведена класифікація систематизує досить незначний перелік соціальних послуг, які сьогодні можуть отримати фізичні чи юридичні особи в Україні.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Соціальні послуги як вид державних послуг являють собою публічні послуги, які надаються органами державної влади фізичним чи юридичним особам із метою задоволення забезпечення формування правовідносин для реалізації суб'єктивних прав цих осіб. Наявні класифікації дають змогу здійснювати поділ послуг за різними ознаками. Соціальні послуги як підвид адміністративних мають на меті задоволення переважно потреб громадян. Проведена класифікація адміністративних і соціальних послуг дає змогу виокремити різні сфери господарської діяльності, які стали головною ознакою їхнього поділу. Поява нових видів адміністративних і

Класифікація соціальних послуг згідно з переліком Єдиного державного порталу адміністративних послуг в Україні станом на 2017 рік

Напрямок соціальних послуг	Послуга
Охорона здоров'я	Атестація лікарів. Державна реєстрація косметичних засобів, які містять генетично модифіковані організми або отримані з їх використанням. Надання підтвердження про державну реєстрацію медичної техніки та виробів медичного призначення.
Пенсійне забезпечення	Видача пенсійного посвідчення. Видача свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Погодження рекламних матеріалів щодо послуг із недержавного пенсійного забезпечення.
Соціальне забезпечення	Видача довідки про звернення за захистом в Україні. Видача довідки про особу, яка добровільно повертається. Призначення допомоги під час народження дитини. Призначення субсидій для відшкодування витрат для оплати житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, рідкого та твердого пічного побутового палива.

Джерело: складено автором на основі [5]

соціальних послуг зумовлюватиме надалі нові дослідження в цій галузі з метою систематизації та правильної їх класифікації.

Список використаних джерел:

1. Бригілевич І.І., Ванько С.І., Загайний В.А., Коліушко І.Б., Курінний О.В., Стоян В.О., Тимошук В.П., Шиманке Д. Адміністративні послуги : посібник. 2-ге вид., допов. і доопрац.; за заг. ред. Тимошука В.П. Київ : СПД Москаленко О.М., 2011. 432 с.
2. Дубич К.В. Освітній механізм державного управління соціальними послугами в Україні: сучасний стан реалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 3.
3. Дубич К.В. Державне управління соціальними послугами: термінологічний аналіз. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej19/PDF/8.pdf>.
4. Енциклопедія державного управління : у 8 т. ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України : наук.-ред. колегія Ю.В. Ковбасюк та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. колегія : В.С. Загорський (голова), С.О. Телешун (співголова) та ін. Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.
5. Єдиний державний портал адміністративних послуг. URL: <https://poslugy.gov.ua/info/services/byservicescope/31>.
6. Єдиний закупівельний словник ДК 021:2015. URL: <https://dk21.dovidnyk.info/>.
7. Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
8. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. № 966-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
9. Калюжний Р.А. Адміністративна послуга – функція публічного управління. 2015. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/16320>.

10. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (Ніщцька класифікація). Одинадцята редакція, версія 2017 року. URL: <http://nice112017.ukrpatent.org>.

11. Руденко О.В. Адміністративні послуги: сутність та поняття. *Young Scientist*. 2016. Вип. № 12.1 (40). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/143.pdf>.

12. Фуглевич К.А. Адміністративні послуги: поняття, види, процедурне регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / кер. роботи С.В. Ківалов ; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2015. 23 с.

References:

1. Bryhilevych I.I., Vanko S.I., Zahainyi V.A., Koliushko I.B., Kurinnyi O.V., Stoian V.O., Tymoshchuk V.P., Shymanke D. (2011). *Administratyvni posluhy*. Kyiv : SPD Moskalenko O.M., 432 p. [Ukraine].

2. Dubych K.V. (2015) “Osvitnii mekhanizm derzhavnoho upravlinnia sotsialnymy posluhamy v Ukraini: suchasnyi stan realizatsii”. [Educational mechanism of public administration of social services in Ukraine: current state of implementation] “*Investytsii: praktyka ta dosvid*” [Investment: practice and experience]. Vol. 3. [Ukraine].

3. Dubych K.V. “Derzhavne upravlinnia sotsialnymy posluhamy: terminolohichniy analiz”. [Public administration of social services: a terminological analysis]. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej19/PDF/8.pdf> [Ukraine].

4. Kovbasiuk Yu.V. (2011) “Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia”. [Encyclopedia of public administration]. Lviv : LRIDU NADU, 630 p. [Ukraine].

5. Iedynyi derzhavnyi portal administratyvnykh posluh. [The only state portal of administrative services]. URL: <https://posludy.gov.ua/info/services/byservicescope/31> [Ukraine].

6. Iedynyi zakupivelnii slovnyk DK 021:2015. [The only procurement dictionary DK 021: 2015]. URL: <https://dk21.dovidnyk.info/> [Ukraine].

7. VRU, Law of Ukraine (2012) “Pro administratyvni posluhy” [Law of Ukraine “About administrative services”] dated September 06 2012 No 5203-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> [Ukraine].

8. VRU, Law of Ukraine “Pro sotsialni posluhy” [Law of Ukraine “About social services”] dated June 19 2003 No 966-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15> [Ukraine].

9. Kaliuzhnyi R.A. (2015) “Administratyvna posluha – funktsiia publicnoho upravlinnia” [Administrative service is a function of public administration]. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/16320> [Ukraine].

10. Mizhnarodna klasyfikatsiia tovariv i posluh dlia reiestratsii znakov (Nitska klasyfikatsiia) [International classification of goods and services for the registration of marks (Nice classification)]. URL: <http://nice112017.ukrpatent.org/> [Ukraine].

11. Rudenko O.V. (2016) “Administratyvni posluhy: sutnist ta poniattia” [Administrative services: essence and concept]. *Young Scientist*. Vol. 12.1 (40). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/143.pdf> [Ukraine].

12. Fuhlevych K.A. (2015) “Administratyvni posluhy: poniattia, vydy, protsedurne rehuliuвання” [Administrative services: concepts, types, procedural regulation]. *Nats. un.-t “Odeska yurydychna akademiia”*. Odessa, 23 p. [Ukraine].